

Oredništvo in uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80
Oredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
ulijeske Krajine
LJUBLJANA, Erjavceva 4a

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

TRŽAŠKI ŠKOF

Prevedeno iz knjige W. Hammelrath »Srečanja«. Avtor skoraj vsako leto obiše naše kraje in je ena najzanimivejših osebnosti novejne, v religioznot in iskanje prave človečnosti usmerjene Evrope; vagabund, ki je raztrgal tri doktorske diplome in odšel v svet, živet od milosti božje. Prinašamo ta odstavek kot karakteristiko škofa-človeka, ki je dočakal Sedejevo usodo.

O plemenitem človeku je težko pisati. Je kakor onečaščenje. In vendar moramo pripovedati tudi drugim, ker nas v to sili svetost, ki se hoče razdeti.

Trst v Italiji. Zapuščen in nepoznan sem bil na cesti ne da bi vedel, kam s svojo utrujenostjo in lakoto. Ali me bo sprejel za noč eden izmed mnogih samostanov v kakem kotu, kjer bom lahko pustil preko dneva svojo tornistro? pride mi na misel: Mestnega škofa naprosim, da mi pove za kak samostan.

Škofova palača. Služabniki mi sprva ne puste vstopiti. Vendar gre. Izbrano oblečeni proslci za avdijenco — med njimi pa jaz kot potepuh, bos in gologlav. — Čež čas pride na vrsto. Vitka postava sedi ob pisalni mizi, aristokratsko lepo izklesani obraz z mirnimi očmi se obrne k meni ko mu povem svojo namero (razume in govoriti zelo dobro nemški), se začudi, me vpraša odkod in kam in kako in pravi končno smeje: »Ostati morate pri meni!« Glas in besede so bile tako prijazne, da bi bilo obotavljanje krivično nezaupanje. Sam je šel s služabnikom, ki je bil zaradi vsega popolnoma zmeden, v odlično spalnico, ki vaj bi bila moja.

Štiri dni sem bil gost.

Pri obedu je bil čas, ko sva se dobila in razgovarjala, kajti podnevi je bil preobložen z delom velike škofije, ki je kot prejšnja avstrijska dežela veliko večja kot male italijanske škofije. Velika je njegova škofija in težka zaradi političnih in narodnostnih nasprotij in svojstev južnjakov. Slovani, Nemci in Italijani, fašisti, (tukaj na novo pridobljenem ozemlju posebno ostri) in komunisti velikega pristaniškega mesta, kmetje s Krščem in Alp in dalmatinski ribiči so bili njegovi verniki — težavna mešanica.

Pogovori pri obedu so ga mi tako približali, da bom nosil v svoji duši njegov sijaj, dokler bom živel. Moral sem mu veliko pripovedovati, on pa je pripovedoval meni. Nekoč me je vprašal o cerkvi sovražnih komunistih. Pripovedoval sem mu o duševnih razlogih, ki marsikakega komunista pri nas napravijo cerkvi sovražnega in mnogo delavcev odvrnejo od prijateljstva s cerkvijo. Govoril sem o obupni stanovanjski bedi in ugodnih duhovniških stanovanjih, o trpkem pomanjkanju kruha in udobnem samostanskemu življenu, pripovedoval sem mnogo, kar sem doživel.

Molč je poslušal in nič jedel. Potem me je pogledal: »Hvala! Mnogo razumem. Pripovedoval vam bom o sebi.« In mi je povedal, kako je svojo bogato dedščino razdal vso rewežem tako, da so ga svojci zelo kregali, kakor pa sedaj vidi, da mnogo premalo storiti. Potem je premisileval in rekel, kaj hoče še vse napraviti. Reveže bo povabil k obedu, stanovanja bo šel pogledat in še mnogo drugega. In — nепozabno — vprašal me je smehlaje in svetih oči: »Kaj mi svetujete? Mislite, da dovolj storim? Kaj lahko še storim?«

V tem trenutku sem bil tako vesel in osramočen o preprosti velikodušnosti tega vprašanja, da nisem mogel odgovoriti. Treba si je predstavljati: Škof, cerkveni knez vpraša pritepenega potepuha, ki ga sploh ne pozna, ki je vendar lahko goljuf, za svet in sodbo, kaj naj storiti! Nič nisem rekel, pač pa sem mnogo mislil. Tukrat in še često, često! To škofovo vprašanje ne poznemu potepuhu pri škofovi mizi je bilo, kakor plamteča zvezda, ki sveti veden v moji duši.

OB VPOKOJITVI TRŽAŠKEGA ŠKOFА FOGARJA

ŠKOF FOGAR JE DOČAKAL SEDEJEVO USODO

Vatikan je žrtvoval zadnjega škofa, ki je skušal biti pravičen tudi nasproti slovanskim vernikom

Kakor se nam zatrjuje iz zanesljive strani, s prvim novembrom tega leta ne bo več mons. Alojzij Fogar Škof tržaško-koprsko škofije. Do sedaj ni bilo nobenega uradnega obavestila o tem, le zunanj listi so poročali o predstoječi izpremembi v vodstvu tržaško-koprskoga ordinarijata. Od italijanskih listov je le tržaški »Piccolo« na kratko omenil, da je bil tržaški škof v Rimu in da bo zapustil svoje mesto češ da mu je določeno drugo važno mesto v Vatikanu.

Ressica pa je ta, da bo tržaški škof Alojzij Fogar, ki ima komaj nekaj čez pedeset in je popolnoma zdrav, vpopkojen z neznanato plago. Dobil bo sicer nov škofski naslov in zaposlitev v Vatikanu, toda to je le samo pesek v oči javnosti.

Neobičajni odhod tržaškega škofa z njegovega mesta je tem bolj značilen za razmere, ki vladajo sedaj v katoliški cerkvi v Italiji, ker je to v kratki povojni dobi že tretji škof, ki mora zapustiti to mesto.

Ze pred aneksijo Julijske Krajine, na mreč leta 1919 so italijanski nacionalisti, iz katerih so se pozneje rekrutirala fašistična vojna krdela vdrli v palačo tržaškega škofa, uničili pohištvo in prisili tedanjega škofa Andreja Karlinja, da je podpisal izjavo, s katero se odpoveduje svojemu mestu. Škof Karlin je moral zapustiti Trst in Julijsko Krajino in je nekaj let pozneje umrl kot škof mariiborske škofije v Jugoslaviji.

Na njegovo mesto je prišel vojni škof Angelo Bartolomasi.

Za časa njegovega pastirovanja so se vršile krvave državnozborske volitve leta 1921, ki so prisiliše škofa Bartolomasija, da je v posebnem pastirskem pismu obsojal fašistični teror. Obče znano je tudi apostolsko pismo, ki ga je pisal njemu tedanji papež Benedikt XV. in ki je pomenilo javno obsodbo nečloveških fašističnih metod od strane vrhovnega poglavarja katoliške cerkve.

Sam Bartolomasi pa je kmalu spoznal, da kod priseljencev ni sposoben da vodi tržaško-koprsko škofijo, ki ima večino slovenskih vernikov. Radi tega se je odpovedal temu mestu in postal vrhovni kapelan fašistične milice.

Njemu je sledil sedanji škof Alojzij Fogar, ki je po rodu Italijan iz furlanskega dela Goriške-Gradiščanske. Svojega italijanskega porekla ni nikdar zatail in se je vedno pokazal zavednega Italijana in lojalnega in vestnega italijanskega državljanina. To pa ga ni oviral, da ne bi skušal biti v skladu s načeli in naukom katoliške cerkve enako pravičen in nepristranski nasproti vsem svojim vernikom, ne glede na njihovo narodnost.

Radi te svoje objektivnosti in pravičnosti in radi tega, ker je hotel braniti načela katoliške cerkve, je ponovno prišel v konflikt s fašisti in s političnimi in državnimi oblastmi.

Njegovo stališče je bilo tem težje, ker se ga tržaško-koprsko škofija v več pokrajini nezdružen je postal njegov položaj po lateranskem sporazumu, ki je zopet združil Vatikan in Kvirinal. Od neštete epizode težkega boja, ki jih je moral izvojevati škof Fogar, naj omenim samo najbolj dra-

stične. Leta 1931 je moral zapreti cerkev v slovenski vasi Krkavci pri Kopru. V kratkem razdobju nekaj let je moral se dem duhovnikov pod fašističnim terorjem zapustiti to župnijo. Fašisti in oblasti pa niso hotele dati škofu zadostnega jamstva, da bi se v slovenski župniji slovenski verniki nemoteno dalje posluževali svojega jezika. Ta korak tržaškega škofa je izvral najuišo kampanijo fašističnih listov.

Ko je škof Fogar leta 1934 v svoji funkciji kot cerkveni poglavar tržaško-koprsko škofije posegel v nekatoliške razmere, ki jih je uvedel tedanjí administrátor goriške nadškofije Sirotti v duhovniškem semenici v Gorici, ter je pozval semeničnike svoje škofije k slogi in toleranci, so fašistične oblasti

s silo udrle v semenicē in aretrale ter konfinrale podravnatella Rutarja in profesorja teologije Musizzo. Rektor semenicā, italijanski duhovnik Brumati ter slovenska profesorja teologije Dr. Pavlica in Dr. Tul pa so bili postavljeni pod policijsko nadzorstvo.

Samega škofa Fogarja pa so tedaj skušali obdolžiti, da je prejeman denar od nekega Stefanija, ki je bil v službi pri premogokopni družbi »Ars« in da je uporabljal ta denar za podpiranje Slovencev in za protifašistično agitacijo. Hujšanje proti škofu Fogarju je doseglo višek, ko se škof Fogar v aprilu 1934 branil da bi blagoslovil spomenik atentatorja na cesarja Frana Jožefa Guglielka Oberdanka, češ da katoliška cerkev ne more blagosloviti morilca. Vsi senatorji in poslanci in predsednik tržaške pokrajine tržaški podestat in vse fašistične avtoritete

so se sestali na poziv fašističnega tajnika in zahtevali odstranitev škofa Fogarja.

Do odstranitve takrat ni prišlo, pač pa so od tedaj politične in fašistične oblasti tržaškega škofa popolnoma bojkotirale, tako da dejansko civilno splošni več obstojal.

Temu razpoloženju oficielnih krogov so

dali javno duška koprski fašisti v juniju 1935, ko so dejansko napadli škofa Fogarja na poti v cerkev in v cerkvi sami, ki je prihitel v Koper, da podeli sv. birmo.

Dejansko škof Fogar tudi ni mogel več posredovati za slovenske duhovnike svoje škofije, ki so bili v posebno velikem številu proti koncu leta 1935 nastavljeni pod policijsko nadzorstvo.

Razmerje političnih oblasti do tržaškega škofa pa se je posebno ostro izrazilo v ukazu ki ga je izdal tržaški kvestor po nalogu tedanjega prefekta Tienga in očitno na vzdobjudo Graziolija, ki je v tistem času nadomestoval fašističnega tajnika Perusinija. S tem ukazom je bila ukinjena raba slovenskega jezika pri pridigah, petju in molitvah v vseh cerkvah mesta Trsta in njegovih predmestij.

Na proteste slovenskih vernikov iz Trsta na Vatikan je širi mesece pozneje policijska oblast zopet preklicala to prepoved.

Toda zato je moral Vatikan žrtvovali zadnjega škofa, ki je skušal biti pravičen tudi nasproti slovanskim vernikom.

V drugi polovici meseca je zapustil Trst prefekt Tiengo da nastopi svoje novo službeno mesto v Bologni. Prav tisti dan se je vrnil z abesinskega bojišča fašistični tajnik Perusino in Graziolji je šel za političnega tajnika na Južno Tirolsko. Pred kratkim je bil odstavljen fašistični tajnik Perusino in sedaj se mora umaknuti tudi škof Fogar. Ni še znano, kdo bo morda prehodno nadomestoval.

Za usodo, ki čaka slovenske vernike v tržaško-koprsko škofiji pa je zadosten dokaz dejstvo, da je bil imenovan za Perusinovega naslednika kot politični tajnik tržaške pokrajine Emilio Graziolji, ki je bil gotovo glavni krivec pri izdaji ukaza o prepovedi slovenskega jezika v tržaških cerkvah.

P.P.

Kako je trščanska štampa otpremila biskupa Fogara

Sve trščanske novine, kao i one iz Pule i Rijeke donijele su kursivom 15. c. m. slijedeću noticu:

»U toku posebne audijencije kod Sv. Oca, odobrene mu pred malo vremena. Nj. Ekscelencia msgr. Luigi Fogar se obratio molbom Njegovoj Svetosti, da mu uvaži ostavku na biskupsko časti trščansko-kopranske biskupije. Vrhovni Svečenik je uvažil željo svjetlog prelate, iza kako ga je dobrohotno zadržao na dužem razgovoru. Monsinior Fogar ostavit će Trst

koncem mjeseca i nastanit će se u Vatikanu Gradu, gdje će preuzeti neku važnu službu.«

Drugo ništa. Sve jednako — što znači da je Ministarstvo za štampu i propagandu dalo svima jedan te isti tekst i naredilo, da se od tega ne smije ništa oduzeti, ni ništa nadodati. Tako je Trstu i ostaloj Julijskoj Krajini tim lakančkim izvješćem objavljena još jedna nepravda i još jedno razočaranje.

Njemačka štampa o uklanjanju biskupa Fogara

Veliki njemački list »Münchener Neueste Nachrichten«, od 15. oktobra, pod naslovom »Smjenjivanje trščanskog biskupa« donosi vijest svoga dopisnika, koji javlja da je trščanski biskup dr. Fogar smjenjen sa svoga položaja i to ne iz crkvenih razloga, več na zahteve talijanske vlade. Biskup naime nije krio

svoja prijateljska osjećanja prema Slovencima i suprotstavio se nastojanjima talijaniziranja i nije htio da ukloni slovenski jezik iz bogosluženja. Jugoslovenska narodna grupa v Italiji ovim gužvi svoga posljednjeg visokog svećenika. Slično javljaju svi veći njemački listovi.

Aristokrat je bil, ne samo po rojstvu in postavi, temveč tudi po duhu. Skof in duhovnik ne samo po obleki, temveč po duši. Slovo mu je bilo težko. »Morall bi tukaj ostati, jaz se moram še dosti učiti! Bog z Vami! Le Bog ve, zakaj ste morali sem in zakaj morate proč!«

Škof se zahvaljuje potepuhu! Potepuh je bilo težko, ampak sveto v duši!

Podoba tega škofa me je spremila čez morje, v puščavi, v Sudanu, živa je bila v snežnem gorovju Laponske in v nemškem gozdu in v nemškem velemestu. Veliko mislim na mesto ob morju in na njegovega škofa.

Srečanja s takimi ljudmi so milosti, pri katerih se vedno samo tiho vprašamo: Kako smo take milosti zasluzili?

Willi Hammelrath.

Isto se je ponavljalo drugi dan, ko sva govorila o mladinskem gibanju. On je pogosto slišal, da je mladina proti avtoriteti. Poskušal sem mu tudi tukaj pokazati na duhovna ozadja nasprotja do avtoriteti, pripovedoval sem mu o voditeljih in duhovnikih, ki delajo samo s komando »moraa« in mislio, da oblike napravi avtoritet, in drugih, ki so resnični prijatelji in tovariši. Pripovedoval sem, kako nekateri ne razumejo mlade duše in klub vsem besedam vzbudijo le odporn, ne naidejo pa nobenega notranjega stika in kako drugi živijo z mlado dušo in pri tem ne rabijo nikakih besed, ki bi jim pridobile zvestobo mladih.

Tudi tukaj je molčal, premisileval in poslušal. Tudi sedaj me je pogledal: »Hvala! Vse to razumem. Učil se bom!« In zopet m

je pripovedoval o svojem delovanju pri mladini in zopet me je spraševal za svet in sodbo — škof potepuha. V Trstu ima priimek »mladinski škof«. Resnično, zasluži ga! Bil je mlad, a pred njim sem z vešnjem molčal.

Vsak večer sem pel ob kitari nemške pesmi. Želel je to. K temu pa je povabil vse svoje služabnike, ki so morali sestiti in jim je sam postregel s sadjem in vinom, kakor so mu sicer oni stregli.

O poljubu prstana ni hotel pri meni nič vedeti. Roko, ki jo je drugim ponudil v poljub, mi je dal namerno tako, da nisem imel prilike, da bi mu poljubil prstan. O hoji v cerkev mi ni govoril, ki je vsako jutro ob 6 maševal in s komur sem vsak večer ob koncu dneva bil tih ob njegovi kapeli.

IDEOLOŠKA STRANA NAŠEG POKRETA
IZVADAK IZ REFERATA DRA I. M. ČOKA
NA KONGRESU EMIGRACIJE U
ZAGREBU

Prije mog referata o radu Saveznog vodstva od poslednjeg kongresa na ovama ja namjeravam da progovorim par riječi o ideološkoj strani našeg emigrantskog pokreta. To smatram potrebnim s razloga što su se s izvjesne strane i to iz emigrantskih krugova samih, čuli glasovi da ono što smo uzeli kao bazu i cilj naše organizacije, a to je naš iridentistički stav u pogledu sudbine Julijske Krajine, ne valja te da bi trebalo naš rad usmjeriti samo u pravcu zaštite manjinskih prava našeg naroda pod Italijom.

Naš dosadašnji pravac, t. j. naš iridentistički stav bio je odobren u raznim sjednicama direktorija pa i na raznim našim kongresima, a naročito svečano proglašen kao baza i cilj našeg pokreta na kongresu u Mariboru 2. septembra 1934. g., koji ga je jednoglasno i sa velikim oduševljenjem prihvatio.

No s obzirom na glasove koje sam spomenuo, ja ovo pitanje ponovno iznašam u diskursu da time pružim mogućnost kongresu da kaže svoje mišljenje da li treba taj naš dosadašnji stav potvrditi ili revidirati.

Što se mene lično tiče, dozvolite da vam kažem svoje mišljenje. Moram da istaknem da ja ostajem nepomično na dosadašnjem t. j. cisto iridentističkom beskompromisnom stavu i smatram da bi i kongres i cjelokupna naša organizacija moralna ostati vjerna tom stavu.

Nema sumnje da je zaštita manjinskih prava našeg naroda pod Italijom jako aktualna i hitna, ali svako koji poznaje prilike u Julijskoj Krajini i postupak talijanske vlade sa našim narodom — a mi znamo kako Italija sprovadja denacionalizaciju našeg elementa, kako je dosljedno, sistematski i beskompromisno rješena da postigne svoj cilj — svako dakle mora priznati, da svaka borba koja bi išla za postignućem zaštite manjinskih prava u Italiji mora ostati bez ikakvog rezultata.

O tome nam svjedoče i dosadašnja iskustva: i naš narod koji živi pod Italijom sam je u toku prošlih 18 godina u tom cilju pokušavao sve što je mogao; pa i mi ovdje smo sa svoje strane pokušavali doprinjeti tom cilju a bilo je i drugih jakih i važnih faktora koji su svoj rad posve ili velikim dijelom posvetili pitanju manjina. Ja ču u vezi s time spomenuti Kongres evropskih manjina u kojem je naš narod iz Julijske Krajine odlično zastupan u osobi samog predsjednika toga Kongresa našeg g. dra Josipa Wifana i u osobi dra Besednjaka. Ne samo mi, nego sve evropske manjine moraju im biti zahvalne za njihov dugogodišnji požrtvovni i plemeniti rad.

Medutim svi ti naporci poduzeti od tolikih faktora nisu mogli urodit željenim plodom, jer sve države u kojima žive narodne manjine otklanjavaju svaki utjecaj sa strane zaklanjujući se za pitanje svoje suverenosti i prestiža, pa se zato stanje pojedinih manjina usprkos svemu nije nigdje poboljšalo, niti u zemljama sa demokratskim režimima, a kamo li u onim sa autorativnim režimom i pogotovo ne u Italiji, gdje vlada i fašizam niti ne priznavaju da manjine uopće postoje pod Italijom.

Evo iz svih ovih razloga ja smatram da su na pogrešnom putu oni koji — ma da bi u drugim prilikama imali pravo — u našem slučaju traže zaštitu manjinskih prava i da je jedini put kojim treba da idemo onaj, kojim smo išli do sada.

DVIJE ŽENE NA RIJECI UHAPSENE,

ZATO ŠTO SU SE TUŽILE NA SLAB ŽIVOT

Rijeka, oktobra 1936. — Dana 17. oktobra t. g. uhapsila je policija na Rijeci dvije majke, koje su na ulici javno kritikovale da nemogu nigdje kupiti ni za skupe pare mesa, brašna, makarone, mlijeka i drugih životnih namirnica, da prehrane djecu i muževe koji teško rade. Da je mnogo teže nego je bilo 1918. godine, kada su bili gladni i da se tek sada poznaju sankcije. Iz Jugoslavije da se ne može prenijeti niti najmanja količina životnih namirnica. Ovo su čuli špijuni, koji su nesretne majke prijavili tajnim agentima, kojih je puna Rijeka, te ih odveli na Kvarner, te se do danas nisu povratile.

Na Rijeci i uopće u ograničenoj zoni ne možete dobiti sada više od pola kile kruha 20 dkg kave i toliko šećera, a od ostalih stvari nije ni govora

IDRIJSKI RUDAR ČAKA ŽE PET MESECEV NA POKOJNINO

Beda bo uničila zadnjo generacijo nekdaj veselega in pridnega rudarja

Idrija, oktobra 1936. (Agis). — Težke dneve preživlja prebivalstvo našega mesta, ki je v ogromni večini odvisno od rudnika. Posebno težko je našim ljudem ob spominu na nekdanje dni, ko si je delavec po odločni borbi priboril primeren zaslugek, da je mogel dostojno preživljati sebe in svojo družino. Večina njih je imela tudi svoje, čeprav skromne domove. Po dovršenih tridesetih letih službovanja je rudar prejemal pokojnino, ki so mu jo izplačevali tako redno in je bila tolika, da je mogel mirno živeti na svoje stare dni. Sedaj tegi veli. Po italijanski okupaciji je Idrija izgubila pomen kot živosrebrni rudnik, kajti dobila je tekmeča v Monte Amiati, ki jo sicer prekaša po produkciji, toda po kvaliteti živega srebra daleč zastaja. Razumljivo je, da je pod enotno upravo Idrija morala deliti prodajo svojega blaga z Monte Amiato. Radi tega se je skrčil rudniški obrat, ki je svoječasno zaposloval do 2000 delavcev. Nišča pa samo gospodarske razmere in sistem krive današnjega obupnega stanja. Veliko vlogo pri tem je igrala tudi fanatična raznarodovalna fašistska politika. Fašizmu je bilo malo zakotno mesto tik za mejo s popolnoma slovenskim življem z lepo razvitim kulturnim življenjem in dobro stoječimi gospodarskimi institucijami trin peti. Mnogočasno so oblasti poskušale z raznimi ak-

cijami razbiti to enostnost toda, vedno so naleteli na odločen odpor prebivalstva, ki je endušno nastopal v obrambi svojih pravic. Sele z ukinitvijo prosvetnih društev v letu 1927. je fašistično vodstvo našlo sredstva za preganjanje naših ljudi in je doseglo svoj vrhunec pod delovanjem znanega političnega tajnika Mutta, ki mu je bila dana neomejena oblast. Po njegovem prizadevanju je bilo v letu 1931. odpuščenih preko 600 rudarjev. Med njimi je ogromna večina očetov z velikimi družinami. Odpuščeni rudarji so se deloma zatekli v Jugoslavijo. To je bila prva serija.

Sledilo je v poznejših letih še toliko redukcij, da se je nekdanje število skrčilo na 400 do 500. Vsak najmanjši sum je bil povod za odpust. Zato ni čudno da so se naši ljudje zapri vase in je mesto ko omrtvelo ter ni sledu več o nekdanjem in razgibanem življenu. K temu je seveda tudi pripomogla gospodarska propast naših ljudi, ki s skrbjo gledajo v bodočnost. Popolnoma verjetno je, da se je režim hotel znebili naših najvplivnejših ljudi med idrijskim delavstvom. Toda ni samo to. S to svojo očiščevalno akcijo je obenem hotel prikriti svoje slabo gospodarstvo. Radi tega so se seveda zaloge materiala kopčile tako, da je moralna država produkcijo skrčiti na minimum. Danes, kot je že omenjeno, je od 2000

delavcev zaposlenih le še 400 do 500 in se ti le pet dni v tednu. Nekdaj je prejemal rudar 400 do 500 lir mesečno, danes pa v najboljšem slučaju le 250 lir, ne glede na številčno stanje družine takoj, da je pahnjen v največjo bedo.

Še slabši pa je položaj upokojenih rudarjev. Med njimi je mnogo takih, ki so bili predčasno upokojeni ter nimajo niti polne pokojnine. Upokojeni rudar s polno penzijo, kar je redkost, prejema danes mesečno od 170 do 200 lir.

Toda niti ta skromna dajatev se jim ne izplačuje redno. V tem pogledu si pristojna oblast ne dela prav nikakih skrb. Ni redek slučaj, da ubogi upokojenci čakajo na trdo prislužen denar kar po pol leta. Tako niso nekateri tudi v zadnjih petih mesecih prejeli svoje pokojnine, ki jim jo iz meseca v mesec samo obljubljajo. Navedeno nam nudi pač jasno sliko o današnjem obupnem stanju našega rudarja, ki grozi, da ga bo uničil ne samo materialno temveč tudi fizično, kajti težko in nevarno delo v jami med strupenimi plni zahteva zdravega in odpornega delavca. Naš bedni rudar sedaj hira ob slabih in nedovoljni hrani in jetika, neizprosna spremjevalka podzemskih pionirjev bo uničila zadnjo generacijo nekdaj veselega in pridnega rudarja.

U TRSTU JE PROSLAVLJENA STOGODIŠNICA TRŠČANSKOG LLOYDA

U nedjelju 18. o. mj. bila je u Trstu velika proslava stogodišnjice Trščanskog Lloyd-a. Toga dana je u Trstu bio Duca di Genova kao zastupnik Nj. Carskog i Kraljevskog Veličanstva i ministar saobraćaja Benni, kao zastupnik vlade. Ujutro toga dana je otvorena velika izložba Trščanskog Lloyd-a, a svi listovi u Julijskoj Krajini su donijeli duge članke o Lloyd-u. Interesantno je da su svi ti članci skoro identični, čak su i naslovi skoro svuda isti. Po talijanskoj štampi donašamo neke podatke o Trščanskom Lloyd-u:

Lloyd je bio ustanovljen pod firmom »Österreichischer Lloyd« god. 1833. Lloyd je u početku bio osiguravajuće društvo, koje je fuzijom šestih osiguravajućih društava, koja su se borila pomorskim osiguranjem, postalo parobrodarsko društvo. Tada je još Venecija bila pod Austrijom i bila je načelnik pomorski centar na Jadranu. Pri osnivanju Lloyd-a je sudjelovao i poznati austrijski državnik Beck. 2. augusta 1836. se u »Lloyd-u« razvila druga sekacija sa kapitalom od 1 milijun forinti, koja je zapravo osnutak današnjeg »Lloyd-a«, jer ta druga sekacija je imala svrhu, da se bavi parobrodarstvom.

Godinu dana po ustanovljenju je iz Trsta otplovio prvi parobrod »Lodovico Arciduca d'Austria«. Tim parobrodom je otvorena linija Trst—Smirna—Carigrad. Kako su se poslovni proširivali, Lloyd je nabavio i druge parobrode, kao »Kolo

wrat«, »Giovanni Arciduca d'Austria«. Tada je Lloyd uveo linije Trst—Venecija, Trst—Ancona i redovne pruge s Istrom i Dalmacijom. To doba je Lloyd obavljao i riječnu službu po Dunavu. God. 1848. je Lloyd uveo stalnu drugu s Egiptom. 1853. je preuzeo službu na Padu i otvorio prugu s Albanijom. Iza te godine je Lloyd proširio rad i van Sredozemnog Mora. Osnovao je podružnice u Britskoj Indiji, a kada je 1857. spojen Trst željeznicom sa svojim zaledjem, od tada je Trst kročio rapidnim korakom, a s njime i Lloyd.

Do godine 1891. bio je Lloyd austro-ugarsko društvo, a tada je promjenio naziv u Austrijski Lloyd.

Lloyd je još u prošlosti stoljeću uspio da postavi linije s Japanom i Južnom Amerikom: njegovi brodovi su plovili oko Afrike i održavali veze s Bombayem i Ceylonom.

Lloyd je bio u Austriji neke vrsti privilegovano društvo, a početkom rata je tonaži svih njegovih brodova iznašala oko četvrt milijuna tona.

Iza rata je promjenio ime u Lloyd Triestino ali je počeo opadati. A ni uspostaviti stare linije nije mu uspjelo. Konkurenca Venecije, a naročito Genove, upropastava malo pomalo Trščanski Lloyd, a i novo zakonodavstvo ga uništava. A najveća propast za Trščanski Lloyd je gubitak — zaledja. O svemu tomu smo, uostalom, već dosta pisali.

KARABINJERSKI ODDELKI PREPLAVILI VSO MEJO

800 obmejnih karabinjer jev ob meji Postojna-Cerkno

Idrija, oktobra 1936. (Agis). — Med tem ko so bili iz utrjenih predelov južno od Postojne pred nedavnim odpoklicani vsi tako zvani obmejni karabinjerji (karabinieri confinari), a na njihova mesta so prišli oddelki obmejnih vojakov, so bili poslati v vse obmejne kraje severno od Postojne novi oddelki obmejnih karabinjerjev, in sicer okrog 800 po številu. Vsaka majhna vas in celo vsako malo naselje od Postojne do Cerknega ima danes karabinjersko postajo s sestimi, osmimi ali še večim številom mož, ki so dodeljeni za stražo že dograjenim utrdbam in utrdbam, ki so še v delu. Ti ka-

rabinjerski oddelki so popolnoma preplavili vso mejo tako, da so vojaške utrjevalne naprave zelo dobro zastražene.

Merodajni činitelji skušajo z raznimi

varnostnimi ukrepi in dejanji, ne samo

onemogočiti dostop nepoklicanih v bližino utrdb, ampak tudi preprečiti vsa

ko možnost opazovanja. Vendar vsi

ukrepi ne dosegajo želenega uspeha,

kajti utrdb se tod grade med naselji

in sredi polj in je tako vse delo, če že

ne od bliza vsaj od daleč zasledovan.

Prebivalstvo je zaradi tega izpostavljeno

zasledovanju in šikaniranju.

NA BAZOVICI STRIJELJAN JE U LEDJA JEDAN VOJNIK

Trst, oktobra 1936. — Na dan 4. oktobra o. g. u 6 sati ujutro strijeljan je u ledja na Bazovici jedan talijanski vojnik, ki je 15. septembra o. g. ubio na Gumanci (talijansko-jugoslovenska granica) svoga vodnog oficira Irmici Vladimira, poručnika pogranične straže (Corpo di frontiera). Presudu je izrekla komanda V korpusa u Trstu.

„ISTRÀ NIJE U ITALIJI“

PISE U TALIJANSKIM UDŽBENICIMA

Puljski »Corriere istriano« od 15. o. m. donaša ščitljivu noticu o nekem Baroni, koji je ove godine izdao neku školsku knjigu (prirodopis i fiziku) za gradjanske škole. Knjiga je izšla u Bologni.

»Corriere« se ozbiljno ljuti. Jer — taj Baroni kaže, nehotice, da Istra nije u Italiji. Pisuci o buri, Baroni voli da ona hara po Istri i Dalmaciji, a dohvata i Italiju. »Corriere« citira doslovno taj odlomak, pa nastavlja: »Dovolata Italiju? Ali saboga, u koju državu stavlja auktor Istru? U Jugoslaviju? Ili u Bugarsku ili u Albaniju. Da li je moguće da se u jednoj knjizi, koja se širi u hiljadama primjeraka po talijanskim školama, nalaze tolike budalstine (pravi izraz nam je ostao u peru da ne povrijedimo javni moral).«

Osamnaest godinaiza oslobođenja i u XIV fašističkoj eri!

»Corriere« izda toga spominje da se u zadnje vrijeme događa mnogo takovih budalstina po školskim knjigama, pa posvite ministra prosuđuje da nauči pameti toga gospodina Baronia i njemu slične.

Ne bi li se i gospoda oko »Corriere istriano« isto tako već jednom opametila, pa da uvide kako ti lapsusi kod talijanskih pisaca nisu na krivom mjestu.

Zakaj je dobil mladi Mussolini srebrno kolajno?

Omenili smo že, da je odlikovanje Mussolinijevih sinov vzbudilo v vojaških krogih precešnje neraspoloženje, saj se itak nista izkazala v abesiški vojni tako, da bi bila vredna kolajn. Sedaj prinašajo listi motivacije za srebrno kolajno, ki je bila podelitev na Vilktorja Mussoliniju. V njej poveličujejo junasťo Mussolinijevega sina s tem, da je naredil 34. poletov s 130 urami nad sovražnim ozemljem, toda nikoli se ni spoprijel s kakim abesiškim aeroplantom, ker jih nikjer ni bilo. Zato zubitsi tisti 34. poleti s tem ves smisel in junasťo. (Agis)

ODJEK SMJENJIVANJA BISKUPA FOGARA U ČEHOSLOVAČKOJ

Cehoslovački list »Lidove Novinie Brno«, od 14. oktobra bilježe u jednom izvještaju — Pariza, da je Papa smjenio biskupa Fogara u Trstu, koj je, iako je po narodnosti Talijan, smjelo branio slovenačke i hrvatske manjine od talijanskih progona. Na njegovu intervenciju u Vatikanu dozvoljen je prije nekoliko mjeseci slovenački župnik u Crkvi u Trstu i predgradima, što je talijanska vlada bila zabranila. Sada je Fogar po želji rimske vlade smjenjen.

Slični izvještaji izšli su u mnogim velikim i manjim čehoslovačkim listovima.

LIST LE

DELAVCI TRŽAŠKIH LADJEDELNIC ZA ŠPANSKE TOVARIŠE

»Giustizia e Libertà« je prinesla sledeću vest iz Trsta: »V Tržiču so delavci v ladjedelnicah manifestirali za špansko republiko. Rdeče zastave so bile obešene na zgradbah tvornice in mnogo napisov z revolucionarno vsebino je bilo opaziti po mestu. Policia je aretrala več sto oseb. Ker smatrajo oblasti Trst za središče protidržavnih elementov vse pokrajine, je bilo tudi tam izvršenih mnogo aretacij.«

PROTIFASISTIČNA ZASTAVA NA KARABINERSKI KASARNI V ILIRSKI BISTRICI

»Giustizia e Libertà« z dne 16. t. m. prinaša sledeći dopis iz Trsta: »28. septembra zjutraj je vihrala rdeča zastava na kasarni karabinjerjev in finančnih stražnikov v Il. Bistrici. Po dolgem zaslijevanju so ugotovili, da je zastavo razobesil eden izmed finančnih stražnikov, ki je dejanje takoj priznal. Oblasti so se zelo prestrašile zaradi njegove odkrite izpovedi in ker so se bale, da je to središče protidržavnih elementov, so aretrale vse prisotne, ki so bili v kasarni. Odpeljani so bili s kamioni v Trst, kjer bodo postavljeni pred vojaško sodiščo.«

PILOTA GIORDANA VIEZZOLIJA IZ TRSTA JE ZADELA FAŠISTIČNA KROGLA DUM-DUM

Zadnjih smo prinesli kratko poročilo, da je padel na fronti pri Toledu v Španiji hrabri antičistični pilot Giordano Viezzoli iz Trsta. V naslednjem prinašamo se nekatere zanimive in značajne podrobnosti, ki zelo obožujejo fašistično Italijo. Njegovo letalo so napadla lovška letala znamke »Fiat«, ki jih je poslal Mussolini španskim upornikom. Ta letala niso streljala z navadnimi krogli, ampak z krogliami dum-dum. Ena teh krogel je zadela Viezzolija v stegno ter je ob stegnenici eksplodirala tako, da mu je raznesla nogo in trebuš, nakar je hrabri pilot izdihnil. Letalo je padlo na tla in se razbilo. Gotovo je še vsem v spominu, koliko hrupa so delali fašisti, ko je abesinski vojak pogodil s puško italijansko letalo na abesinski fronti in pri tem zadei pilota na isti način v stegnerico s krogli dum-dum, kar je po nekaj dnevih povzročilo njegovo smrt. Fašisti so zaradi tega ozignili veliko prahu. Obtoževali so Abesincev in predvsem Anglijo, ki da je dobavila Abesincem razstrelitvene krogle. Tako so tudi Angleži postali »barbare« »uničevalci kulture«, da ne poznajo niti najmanjše humanosti itd. To orčeje pa je bilo barbarsko samo takrat v rokah Abesincev, ni pa več barbarsko v rokah španskih upornikov. Se manj pa kot fašistično sredstvo za odkup španske zemlje. Dum-dum krogle so postale sredstvo za razširjenje dvatisočletne rimsко-fašistične kulture po Evropi. — (Agis).

ZAKAJ SE JE NADŠKOF MARGOTTI MUDIL V LJUBLJANI

Zakaj se je nadškof Margotti mudil pretekli tečen nekaj dni v Ljubljani, ni povsem jasno. Po njegovi izjavi je prišel obiskat nekega bivšega gojenca goriškega semeniča, ki je radi bolezni predčasno pel prvo mašo a umira sedaj na Golniku. Morda je res hotel s tem pokazati, kako skrbno čuva nad svojimi verniki, pa naj so ti tudi slovenske narodnosti. Bolj verjetno pa je, da je hotel on kot nadškof imeti alibi za tiste dni, ko je bil odstavljen tržaški škof Fogar. Ni izključena pa tudi možnost, da je hotel z svojo prisotnostjo izzivati radi njegovega slovanofobstva razjarjeno slovensko javnost, posebno pa emigrante iz Julijanske Krajine, da bi prišlo do incidenta, tako da bi lahko fašistični listi inceniralji ostro kampanjo spričo katere bi šla javnost mirno preko odstavitev tržaškega škofa.

Značilno je, da je prav te dni bil nadškof Margotti odlikovan z visokim italijanskim redom radi »svojega italijanskega delovanja kot škof v Orientu«. Katoliška akcija v Gorici je smatrala za potrebno, da mu ob tej priliki čestita po posebni depaciji. Zanimiv je bil posebno govor, ki ga je imel nadškofiški delegat pri katoliški akciji mons Monti. V svojem govoru je občudoval nadškofa Margottija, ki ga je fašistična vlada odlikovala ne samo radi njegovega verskega delovanja, temveč tudi radi njegovega patriotičnega delovanja.

kajti on je kot cerkveni knez premagal vsa nekdanja strankarska sovraštva in vrnili Bogu, kar je Božjega. Vera in domovina sta globoki čustvi vseh današnjih Italijanov ki jim delajo iz njih apostole in volake.«

— Na fronti zapadno od Madrija poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

Tako zgleda nogometna enaestorica reškega kluba US Fiumana: Rajković, Pagnoni II. Mareš, Maligoj, Pavlinič, Blečić, Gregar II. Lojk, Volk, Serdoč in Šepić. Marsikateri jugoslovanski klub ima več tujih imen kakor ta reški klub.

INTERNACIONALNA ŠTAMPA

O ODNOŠIMA JUGOSLAVIJE I ITALIJE

NEPRIJATELJSKU ATMOSFERU JE POGORŠAO POSTUPAK S NARODNIM MANJINAMA

Donosimo još nekoje glasove internacionalne štampe o odnosima Italije i Jugoslavije povodom pozname talijanske kampanje za približenje izjavane jednom izjavom predsednika jugoslovenske vlade dra Stojadinovića.

Njemački list »Westdeutsche Volkszeitung« piše u oduljem članku pod naslovom »Rim i Beograd« među ostalim i ovo:

»Talijanska štampa ovu posljednju fazu jugoslovenske spoljne politike naziva »nadama i iluzijama« i izričito se naglašava da je to gledište Rima. Talijanske primjedbe ne žele da budu shvaćene kao neprijateljske, već one imaju za cilj, da Jugoslaviji jasno ukazuju da ona najzad mora svoju politiku prema Italiji da postavi na pozitivne osnove. Jer baš političke »šetnje« Jugoslavije nisu donijele nikakvog pozitivnog rezultata u smislu dosadašnje jugoslovenske spoljne politike. To je zahtjev koji je Rim oduvijek postavljao Beogradu.

Zahtjev koji je razumije se u Beogradu nailazio uvijek na isti odjek: Sve dotle dok Italija sjedi u Albaniji i ugrožava bok Jugoslavije, ne može se misliti na pravu saradnju između dvije države.«

*

Poznati njemački list »Kölnische Zeitung«, od 14. oktobra donosi redakcijski članak, o važnosti Sredozemnog mora za Englesku i Italiju i o nastojanjima ovih velikih sila da dodu do što boljih pozicija, te između ostalog kaže:

Italija još jače želi da od Jadrana napravi svoje more. Ovome služi naročito njen pretežni položaj u Albaniji, koja leži na ulazu u Jadranski i koja sa apulijskom obalom Italije pretstavlja najčešće mjesto. Ona je u martu ove godine sklopila jedan novi ugovor s Albanijom, koji između ostalog ima za cilj i izgradnju dračkoga pristaništa. A sa Jugoslavijom, svojim susjedom s druge strane Jadrana, ona je baš sada sklopila jedan povoljan trgovinski sporazum, koji hoće da izgradi i u jedan politički sporazum.

Jugoslavija se naravno drži u rezervi, jer je ona svjesna svoga ključnog položaja prema više strana. Možda Engleska hoće da ovdje ponovno istupi kao protivnik Italije, ako je tačno, da hoće da izgradi na jugoslovenskoj teritoriji bazu za flotu, kako se to tvrdi sa talijanske strane.

*

Njemački list »Berliner Börsen Zeitung« donosi opširni članak svog beogradskog dopisnika. Ovaj članak na kraju kaže da nastupilo popuštanje zahtevnosti između Italije i Jugoslavije zavisit će od razvoja talijansko-engleskih odnosa. To znači, da Jugoslavija neće biti na talijanskoj strani ako se postavi pitanje prvenstva u Sredozemnom moru, pošto je ona mišljenja, da je zatvoreno talijansko Sredozemno more protiv njenih interesa. Medutim i u ovome okviru mogu se zamisliti izjednajljivi napretci u jugoslovensko-talijanskim međusobnim odnosima, i pisac kaže da je uvjerenja, da ovome neće manjkati dobra volja Jugoslavije.

*

»Münchener Neuste Nachrichten« od 9. oktobra donosi veliki članak svog beogradskog dopisnika o unutarnjoj i vanjskoj politici Jugoslavije. U tom članku rečeno je doslovno i ovo:

»Jugoslavija takodjer ne treba danas nikakvih stranih posrednika za regulisanje svojih odnosa pren. Italiji. A da se ne bi precjenile prijateljske riječi

koje su posljednjih dana izmjenjane između Rima i Beograda, može se ipak konstatovati, da se atmosfera znatno poboljšala iako svi znaci ne varaju, onda je sada Rim taj, koji naročito ide za uspostavljanjem dobrih susjedskih odnosa sa Jugoslavijom.

Ako se nadalje uzme u obzir, da je Stojadinović potpuno planski i svjesnog cilja pojačao osnove za naoružanje svoje zemlje, onda se imaju svi najvažniji elementi, da bi se moglo objasniti, zašto je postao spoljno-politički ugled Jugoslavije.

Kramaržov »Narodni List« (Prag) od 13. oktobra donosi na uvodnom mjestu članak dra J. Matoušeka, u kojem se s velikim oduševljenjem govori o približavanju Italije Maloj antanti. Taj list s velikim nadama gleda na talijansko-jugoslovenske odnose pa kaže i ovo:

»Nema sumnje, da početci talijanskog režima stope u tijesnoj vezi s talijansko-jugoslovenskom borbom na Jadranu. Ime jednog grada i jednog čovjeka sjetit će nas na sve: Rijeka i d' Annunzio. Teritorijalni sporovi otstranjeni su poslije fašističkog prevrata izvanredno brzo, ali na obje strane prestala je neprijateljska atmosfera,

koju je u Jugoslaviji pogoršavao postupak Italije protiv jugoslovenske manjine, kao i manifestacije dalmatinske iredente

i nadiranje Italije u Albaniji. Incidenti, koji se ponavljaju na obje strane (?) izazivali su zategnutost. Medutim, već se sada može reći, da su abesinski rat i njegov rezultat važan kamen medjaš talijanskog spoljnog politici, sve dotle je talijanska politika bila pretežno evropska. Sjetimo se samo, kako su cijelo-kupnu pažnju talijanskih delegata na konferenciji mira 1919. g. prosto hipnotizirali teritorijalni zahtjevi na istočnoj obali Jadranskog mora, koji su se bazirali na londonskom ugovoru od 1915. godine i kako je iz kulisa i daleko od ovih strasnih borbi Italija oduzeto učešće u podjeli njemačkih kolonija. Nije to slučajnost, što je uslijed rata u Abesinijskoj Italiji prvi put od osnivanja talijanske kraljevine došla u očar konflikt s Velikom Britanijom. To se dogodilo zbog toga, što je Italija prešla iz okvira evropske politike u svjetsku politiku. Država sa dva i po milijuna četvornih kilometara teritorije u Africi, država, čije se aspiracije velike sile ne svršavaju samo na granicama nekadašnje Negusove države.

Družčine gleda na jadranska pitanja.

Sada već čitavo Sredozemno more — a ne samo Jadranski — postaje osnovica talijanske politike, a Velika Britanija postaje suparnik Italije, dok to prestaje da bude Jugoslavija.

Dalje kaže »Narodni List«:

»Tituleskov odlazak je znatno doprinio promjeni atmosfere. Jugoslovensko-talijanski trgovinski ugovor je dobar znak. Sada će se u punoj mjeri pokazati pronicavost antisankcionističke politike dra Kramarža. Nama su u interesu prijateljski odnosi. Male antante kako prema Italiji, tako i prema Njemačkoj, jer bi samo takvo sredjivanje Podunavlja polomilo zube našem najvećem neprijatelju, madžarskom revisionizmu, koji ja za nas opasnost samo onda, ako ima jakih saveznika i protektora.«

*

Citirali smo važna mišljenja internacionalne štampe, a da se ne upuštanju u diskusiju o njima, tek toliko da naše čitatelje informiramo o raznim gledanjima internacionalnog javnog mišljenja na naš problem.

POTRES U JULIJSKOJ KRAJINI

18. o. mj. zbio se potres u Julijskoj Krajini i sjevernoj Italiji. Potres je trajao desetak sekundi. Na Rijeci, a isto tako u Puli, Zadru i Vludu trajao je oko 15 sekunda. Potres je zabilježen, koliko se dosada zna, u čitavoj Julijskoj Krajini. Slične vesti stižu iz Venecije, Padove i Merana. U provinciji Emilia zabilježen je potres u Ferrari, gdje je panik pojačao i to, što je došlo do kratkog spoja u električnoj centrali i do prekida električne struje. U Trstu se osjetio potres točno u 4 sata 10 min. 22 sekunde, a trajao je desetak sekundi. Od potresa je čitav grad bio probudjen, a u centrali došlo je do kratkog spoja i do prekida svjetla u gradu. Isto kao u Ferrari. Masa naroda u Trstu, naročito predgradjima, izšla je iz kuća na otvoreno. Oko 5 sati ujutro bila je masa svijeta na trgu Unita, i to većinom žene i djeca. U Trstu se ne pamti ovako jaki potres od god. 1925. Potres je bio jak i slijedila je snažna remek-eksplozija.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

— Na fronti zapadno od Madrija

poročajo uporniki, da so aretrali tudi med drugimi nekega jugoslovanskega pilota. Imena niso objavili.

IDRIJSKE PROSLAVE IN SESTANKI PIKICA NA I

Pod gornjim naslovom je »Istra« od 17. z. m. prinesla krajši članek v katerem anonimni pisec-Idričan podnika naši zadnji prireditvi, da ni bil to nikak Idrijski večer, ker ni bilo na njemu glavnega činitelja — idrijskega rudarja, oziroma je skoro popolnoma manjkal.

Kdor ne pozna razmer, bo naprtil, ko bo prečital članek, vso krivo pripovedal nemu odboru, češ, da je name-noma onemogočil našim rudarjem udeležbo, ali da jih vsaj vabil ni na prireditve.

Dejstvo je, da se je odbor takoj v početku postavil na skrajno demokratsko stališče, da ne bo na prireditve nikogar vabil niti pismeno niti ustmeno, da se posebnih vabil sploh ne bo razpoložil. Vse rojake brez izjeme, torej tudi naše rudarje, smo vabili javno po naših časopisih in tudi v »Istri«. (Glej št. 39. od 25. IX. 1936). In v resnici so se izkazala posebna vabilia kot nepotrebna.

Ugotavljam, da so se naši rudarji, ki žive danes v Ljubljani in bližnjih okoliših, kjer so zaposleni po raznih službah, prireditve tudi udeležili, ne da bi čakali posebnih povabil. Mimo teh udeležencev-rudarjev ne more niti pisec ko ugotavlja, da je glavni činitelj skoro popolnoma manjkal in ko v isti senci pri-znavata, da le ni popolnoma manjkal.

Nasi rojaki-rudarji, ki so zaposleni v rudnikih v Srbiji, Bosni in drugod se prireditve zaradi preoddaljenosti in velikih gmotnih žrtev, ki bi bile s tem zdržene, niso mogli udeležiti, kar je jasno vsakomur in najbrže tudi pisec. Hvaležni bi bili piscu, če bi se bil oglašil pred prireditvijo s kakim stvarnim predlogom, kako dobiti sredstva, ki bi jih nudili našim oddaljenejšim rudarjem, da bi se bili prireditve lahko udeležili. Tudi oni sami bi mu bili bolj hvaležni za tako pozitivno delo, kakor pa so mu sedaj po prireditvi, ko se trudi da postavlja piko na i, kar je gotovo lažje delo od dela naših rudarjev v južnih krajih.

Prepričan sem in z menoj vsi ostali rojaki, razen pisca seveda, da s takimi napadi in izpadci ne koristimo prav nič naši domači stvari in da je napravil pisec našim rudarjem le slabo uslugo, ko se postavlja v njihovo obrambo tam in tja, kjer niso njihove pravice prav nič ogrožene. Naš rudar se je znal vedno sam boriti in braniti.

Ce smatra pisec, da je naš rudar v emigraciji edini upravljen predstavljati Idrijo in nositi v emigraciji idrijsko ime omenjam, da je po naši statistiki Idrijčanov v Jugoslaviji, ki brez dvoma še ni popolna, samo 15% idrijskih rudarjev, vsi ostali so tako zvani meščani. Kdo je predstavljai jugoslovenske narode v J. Odboru, v katerem je manjkal glavni činitelj, jugoslovenski kmet? Kdo predstavlja našo emigracijo? Kljub tem dejstvom pa trdim, da je bil in je se danes v Idriji glavni činitelj naš delavec-rudar in ker se je del rudarjev izselil v Jugoslavijo, prepričamo končno besedilo tem pravnim zastopnikom idrijskega delavca Izjavilo naj ali odobravajo delo letosnjega pripr. odbora in vse letosnje prireditve ali ne? Ali je bil ta odbor upravičen, da je nosil in prireditve pod idrijskim imenom. Odbor bo rade volje upošteval vse želje in predloge ter se brezpogojno podredil vsem ustanovam, ki bi bile bolj idrijske kot dosedanj odbor.

Ali je pisec prespel letosnje leto, ker ni zasledoval vseh prireditiv, ki so bile po svojem programu prav malo posvečene realki, profesorjem, študentom, pač pa predvsem našemu mestu in njegovemu glavnemu činitelju — rudarju. Vršila sta se v radiju dva Idrijska večera, na katerih je popolnoma manjkal glavni činitelj, kateremu pa sta bila oba večera posvečena (!)

Zakaj ni pisec že pred meseci prijavil sodelovanje odboru, kjer bi lahko s svojo brihtnostjo in pisateljsko spremnostjo napravil veliko dobrega celokupnosti in predvsem — knapu. Z velikopoteznim udarom pa je škodoval nam, glavnemu činitelju in tudi sebi. S tem si ni zasluzil favorik in tudi zgodovina dela in trpljenja našega rudarja bo šla molče preko pisca in njegovega »po-membnega dela«. Kaj takega ni nihče pričakoval od pravega in iskrenega Idričana, kakor hoče vsaj biti pisec.

Nobeno junaštvo ni skrivati se za plotom in streljati rojakom v hrbet. Vsak pošten človek, delavec in boritelj za gotove ideale iznese pritožbe na odločajočem mestu in to bi bil v našem primeru pripr. odbor.

Ljubljana. 19. oktobra 1936.

Lado Božič

IDRIJČANI IN PRIJATELJI

Pripravljalni odbor letosnjih prireditiv je na svoji obračunski seji prevzel posle pripravljalnega odbora za ustanovitev »Idrijskega krožka« v Ljubljani. Prva prireditev Mi-klavžev večer združen s prisotnostjo rudniškega praznika sv. Barbara in družbenim večerom bo v soboto 5. decembra. Istočasno izreka pripravljalni odbor vsem, ki so pri letosnjih prireditvah sodelovali, vsem, ki so prišli na prireditve in vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli da so prireditve tako lepo uspele, svojo najiskrenje zahvalo. Nasvide-

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

NOVA ADRESA SAVEZA

Prostorije Saveza se ne nalaze više u ulici Žorža Klemansoa 1, III, već u Kosovskoj 39, IV kat, pa je potrebno svu korespondenciju za Savez adresirati od 1 novembra dalje na:

Savez Jugoslovenskih emigrant-skih udruženja u Jugoslaviji — Beograd — Kosovska ul. 39 IV.

ZAHVALA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

U jednom od prethodnih brojeva »Istre« zahvalili smo se svima onima koji su bilo čime pomogli menzu Istarskog akademskog kluba. Sa zadovoljstvom konstatiramo da su još mnogi naknadno odzvali našoj molbi i pomogli su našu akciju. Tako su eto u korist menze našeg kluba dala još slijedeća gospoda:

1) Brumnić Slobodan, 6 stolnjaka (vrijednost u novcu 360);

2) Baš Fran, školski nadz. u m. 100 Din;

3) Univ. prof. Dr. Srećko Zuglia, 100.— Din;

4) Dr. Vladimić Goljević, 100.— Din;

5) Prof. Ante Defrančeski, 50.— Din;

6) Zejko Vižintin, 1 veliku košaru (vrijednost u novcu 30.— Din);

7) Pollak, trgovac 3 stolnjaka (vrijednost u novcu 200.— Din).

Svoj spomenuto gospodi najljepše se zahvaljujemo na susretljivosti i razumijevanju koje su pokazali prema našem članstvu u momentu kad nastojimo da svim našim članovima osiguramo bar minimum da lakše sviđaju svoj teški studij. Nadamo se da ćemo biti i kod ostalih naših znanaca i prijatelja lijepo primljeni, budemo li se kojom prilikom na njih obratili.

DARCOV SOCIJALNOM OTSEJKU »ISTRE« U ZAGREBU

Povodom akcije ovoga društva za zimsku pomoć darovali su Socijalnom otsjeku:

Dr. Ivo Ražem, 1 hvat drva i 1 sliku bana Matka Laginje;

Radoslav Petrić, 2 para cipela, 2 zimske maje, 1 košulju sa 9 ovratnika, 2 šešira, 2 kravate i 1 ljetnu maju, 2 kravate i 4 para čarapa;

Josip Grakalić, 100 kg drva i 1 zimski kaput;

Šime Slipčević, 20 (dvadeset) dinara; Dr. Čiril Češut, 30 (trideset) dinara;

Luka Kirac, 20 (dvadeset) dinara;

Dr. Dinko Sučić, 1 knjigu Sutić dr. Dinko;

Dr. Srećko Mahulja, 50 (pedeset) dinara;

Miljanović-Penić, 100 (sto) dinara; Ivo Mihovilović, 20 (dvadeset) dinara; Radej, i sliku Nj. Vel. Kralja Petra II sa okvirom;

Dr. Hrvoje Mezulić, 50 (pedeset) dinara.

Plemenitim darovateljima najljepše se zahvaljujemo.

Upozoravamo gradjanstvo da je sabirač zimske pomoći providjen sa posebnom legitimacijom sa strane ovog društva. — Odbor.

Prireditev »Soček« in »Tabora« v Ljubljani

V soboto, dne 7. novembra t. l. bo na Taboru velika prireditev »Soček« in »Tabora«. Sodelovali bodo: priznana pevka-umetnica, akademski oktet, pevski zbor in godba na pihala.

Ob tej priliki se bodo na Taboru zbrane slovenske narodne noše in nam podale pravo slovensko kolo.

Vstopnina bo samo 5.— Din.

7. novembra mladi in stari, prav vsi na Tabor!

MALE VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE

— U Puli se ovih dana vodila rasprava protiv Foške Petrić iz okolice Žminja, pod optužbom da je skrivila smrt 4-god. djeteta Obrovac Filipa, kojega joj je majka djeteta ostavila na čuvanje kada je prebjegla bez pasoša u Jugoslaviju. Dijete je bilo odlutalo od kuće i poslije 6 dana potrage našli su ga mrtva. Foška Petrić je riješena, jer je dokazala svoju nedužnost.

— U Premanturi je umro devedeset-godišnji Luka Iveša, zvanji Tuta, koji je kroz dugi niz godina bio izabrani predsjednik podopćine Premantura. Njega je uvek bivala narodna stranka.

— U Krapanskem rudniku je poginuo rudar Mokorović Ivan, star 29 godina. Plin, koji je eksplodirao, srušio je masu materijala na Mokorovića i na mestu ga ubio.

— 25.000 lir škode je napravil požar Kobal Frančiški v Erzelju. Zgorela je cela hiša in oprema. Pri reševanju je bil lažje opečen Andrej Gregorič. Hiša je bila le delno zavarovana.

— V 19letnega Štoklja Andreja, ki se je peljal na kolesu, ga je v Mančah tako nerodno podrl neki kolesar, da je padel in z glavo udaril ob cestni kamen. Pretresel si je možgane in bležal nezavesten. Kolesar pa je pobegnil. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so ugovorili, da ima počeno lobanje. Po nekaj dneh je Štokelj umrl.

— V goriški bolnici je umrl 70letni Velušček Josip iz Raven. V Ligi nad Kanalom ga je podrl na tla kmečki voz tako nešrečno, da si je pri padcu zlomil kosti na obe nogah z izstopom. Zaradi velike starosti starček ni mogel prenesti teških ran in je kmalu izdihnil.

ŽENSKA SEKCIJA U KARLOVAČKOM DRUŠTVU

U nedjelju 11. o. mj. osnovala se je kod društva »Istra, Trst, Gorice« u Karlovcu ženska sekacija. Već neko vrijeme se je spremalo osnovati sekocije i u nedjelju su se sastale naše žene i djevojke na skupni sastanak i stvar uredile. Na sastanku, koji je bio prilično dobro posjećen, prisustvovali su društveni predsjednik Ferletić i blagajnik A. Herković. Nakon pozdrava društvenog predsjednika preuzeala je riječ pripremna predsjednica ženske sekocije sestra Leban Iva, koja je bila duša ovog pripremanja za osnivanje sekocije. U lijepom govoru rastumačila je cilj i dužnost ženske sekocije. Nakon njezinog govara razvila se med prisutnima živa debata o pojedinim rada itd. Nakon kratkog ali srdičnog razgovora izabrana je jednoglasno slijedeća uprava.

Pročelnica sekocije: Rešetar Maca; Zamjenici pročelnice: Povodnik Anka; Tajnica: Leban Iva; Blagajnica F. Čavčar Marija; Gazdarica: Pavletić Štefica. Odbornice: Fertolija Slavica i Govednik Danica. — Nakon svršetka dogovora tajnica Iva Leban objavila je da će se budući sastanci ženske sekocije održati u nedjelju dne 25. o. mj. u 3 sata po podne u društvenim prostorijama za predavanjem.

U koliko možemo do sada reći, našla je baš ta ženska sekacija na puno razumijevanje sa strane svih, pa izgleda da će sekocija vršiti u punom smislu riječi onu zadacu za koju je pozvana.

NOVO EMIGRANTSKO DRUŠTVO U NOVOM SADU

Novi Sad, 19. oktobra 1936. U nedjelju 18. o. mj. održana je u prostorijama restauracije »Zlatno Bure«, osnivača skupština Organizacije jugoslovenskih emigrantov iz Istra, Trsta, Gorice i Zadra »Orjeme«.

Sastanak je nešto poslije 18 sati otvoren g. Valerjan Bronzin, računoispitac Glavnog Kontrole, koji je vrlo lijepim govorom pozdravio sve prisutne i zaključio im se na lijepom odazivu. Pošto je iznio cilj današnjeg sastanka, predsjednik je predao riječ g. Ljubi Jurčiću, bank. činovniku, koji se u početku svog govora osvrnuo na godišnjicu smrti pok. Vladimira Gortana. Pozvao je sve prisutne, da sa jednom minutom šutnje odaju počast mučeniku Istra. Govoreći o njegovim djelima, pozvao je sakupljene emigrante da idu stopama Vladimira Gortana, koji nam je pokazao, kako se radi i umire za svoj narod i pravdu. Njegov duh neka vazda bude nad nama i neka nas vodi do konačnog cilja: oslobođenja neoslobodjene braće i rodnozadržavajućih naših predaka. Poklikom »Slava« sakupljeni emigranti su odali počast svom palom drugu i heroju.

G. Jurčić je zatim podnijeo izoran referat, nakon čega je iznio program rada nove organizacije. Iznio je zatim historijat organizacije »Orjeme« i pročitao predložena pravila, koja su prihvaćena.

Zadatih organizacije »Orjeme« je da se do puštenim sredstvima i u granicama mogućnosti poradi na zaštitu interesa jugoslovenske manjine u Julijskoj Krajini.

Zatim se prešao na upis članova i izbor privremenih uprave u koju su ušli: g. Valerjan Bronzin, predsjednik, a u upravu Stjepan Kameniček, Thomir Cukon, Oskar Hirš, Josip Lidič, Karlo Gartner, i Lujo Jurčić. Nadzorni odbor sastinjavaju: Anton Bačević, Ivan Bastjančić i Anton Šarković.

Cim pravila budu doobrena, organizacija »Orjeme« zatracit će odmah pristup u članstvo Saveza jugoslovenskih emigrantov u Trbovljah so zbrali u počastitev spomina pok. Danila Pohorja Štiristotin današnjeg na razvijanje svog programa.

Po iscrpljenom dnevnom redu, govorilo je još više govornika i u nevezanom razgovoru diskutovalo se o nadčinu rada »Orjeme« medju gradjanstvom u Novom Sadu i okolini. — Emigrant.

V počastitev spomina pok. Danila Pohorja

Članji u prijatelji Organizacije jugoslovenskih emigrantov v Trbovljah so zbrali u počastitev spomina pok. Danila Pohorja Štiristotin današnjeg na podprtje političnih preganjencev iz Julijske Krajine. Iskrena hvala!

VLADIMIR GORTAN

† 17. X. 1929 U PULI
21. oktobra 1886

NAŠA SLOGA